

Saksbehandler: Dardan Idrizi

Vår dato:
15.01.2018
Deres dato:

Vår referanse:
2018/8803
Deres referanse:

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep.

0032 OSLO

Lovligheten av tiltak etter opplæringsloven    9 A-4 og 9 A-6

Utdanningsdirektoratet har fått flere henvendelser fra fylkesmennene, herunder blant annet Fylkesmannen i Trøndelag, med spørsmål knyttet til lovligheten av tiltak etter opplæringsloven (oppl.)    9 A-4 og 9 A-6. På bakgrunn av dette ønsker vi avklart om skolen/skoleeier og fylkesmannen har mulighet til å sette inn tiltak om klassebytte overfor en som krenker en annen medelev og tiltak om for eksempel frimerke, fotfølging og/eller skjerming.

Klassebytte som tiltak

Etter legalitetsprinsippet gjelder det et alminnelig krav om hjemmel i lov eller annet rettsgrunnlag for tiltak som virker inngripende for enkeltpersoner. Dette følger blant annet av Rt. 2010 s. 612 avsnitt 27. Både skoleeier og fylkesmannen har hjemmel i lov til å sette inn skolebytte overfor en enkeltelev etter oppl.   8-1 fjerde ledd, jf. oppl.   9 A-6 fjerde ledd. Klassebytte som tiltak overfor en som krenker en annen medelev er imidlertid verken regulert i opplæringsloven eller tilhørende forskrifter. Spørsmålet er derfor om dette tiltaket er så inngripende at skolen/skoleeier og fylkesmannen trenger hjemmel i lov etter legalitetsprinsippet, eller om oppl.    9 A-4 fjerde ledd og 9 A-6 fjerde ledd er tilstrekkelig hjemmel for å sette inn klassebytte som et tiltak overfor en som krenker en annen medelev.

Inndeling av elever i undervisningsgrupper er i utgangspunktet en administrativ beslutning, jf. Helgeland¹ s. 243. Vi mener at det samme gjelder ved en total omrokking av klassene i et trinn, eller ved en inndeling i mindre grupper for å sørge for at krenker og den som blir krenket ikke har undervisning sammen. Slike beslutninger er ikke konkret rettet mot en enkeltelev, men har betydning for flere elever i klassen. Vi anser ikke at dette er så inngripende overfor en enkeltelev at hjemmel i lov er nødvendig etter legalitetsprinsippet.

I enkelte tilfeller anser vi likevel at klassebytte kan være så inngripende at hjemmel i lov er nødvendig. Dette gjelder typisk de tilfellene hvor tiltaket retter seg konkret mot den som krenker. I slike tilfeller vil klassebytte kunne oppleves som en sanksjon. Klassebytte er som regel av vesentlig betydning for eleven, blant annet fordi vedkommende vil kunne ha utviklet en sosial tilhørighet til klassen. Støtte for at et slikt tiltak er inngripende følger videre av oppl.   8-2 første ledd andre punktum. Denne bestemmelsen fremholder at *«[o]rganiseringa skal ivareta elevane sitt behov for sosialt tilh r.»* I forarbeidene er det presisert at *«[f]lertallet understreker at det er viktig for den enkelte elev   føle sosial tilhørighet til en klart definert og stabil gruppe medelever. Flertallet forutsetter at når klassebegrepet endres, skal den enkelte elev tilhøre en basisgruppe»*, jf. Innst. O. nr. 126 (2002-2003) s. 3. Ytterligere støtte for dette kan også utledes av Helgeland s. 243-244. Selv om resonnementet hans knytter seg til forholdet til forvaltningslovens regler om enkeltvedtak, har hensynene likevel overføringsverdi også til spørsmålet om det er nødvendig med hjemmel. Her heter det at *«[n]år begrunnelsen blir mer individuell, er det etter min mening større grunn til å behandle avgjørelsen etter reglene om enkeltvedtak i forvaltningsloven. For eksempel vil en senere overflytting av enkeltelever fra en basisgruppe til en annen basisgruppe ofte være begrunnet i individuelle forhold. En slik overflytting vil*

¹ Helgeland, Geir, Opplæringslova Kommentarutgave 2. utgave, Oslo 2006.

som regel være av vesentlig betydning for eleven, blant annet med skifte av sosial tilhørighet. Hensynene bak saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven slår derfor inn».

Vi ønsker avklart hvorvidt oppl. §§ 9 A-4 fjerde ledd og 9 A-6 fjerde ledd er tilstrekkelig hjemmel for å sette inn tiltak overfor en som krenker en annen medelev, eller om det i likhet med skolebytte etter oppl. § 8-1 fjerde ledd er nødvendig med en egen lovhome.ell.

Tiltak om frimerke, fotfølging og/eller skjerming

Spørsmålet er om skolen/skoleeier og fylkesmannen har hjemmel til å bruke tiltak som innebærer fotfølging, frimerke og/eller skjerming. I tolkningsuttalelse datert 12.12.2014 *Fysisk forebygging for at eleven skal unngå konflikter* har Utdanningsdirektoratet tatt stilling til om en voksen ansatt ved skolen kan holde en elev i hånden i friminuttene for å forebygge konflikter. I denne tolkningsuttalelsen er det blant annet konkludert med at «[å] holde en elev i hånda i friminuttene for å forebygge at noe skjer er problematisk etter legalitetsprinsippet. Dette innebærer et inngrep i elevens rettsforhold; det begrenser bevegelsesfriheten til eleven og kan nok oppfattes som krenkende. Det kan også være problematisk for elevens personlige integritet. Det er ikke hjemmel i lov til et slikt forebyggende tiltak. Skolen må finne andre tiltak.»

Vi anser at disse vurderingene og hensynene også kan gjøre seg gjeldende hvor skolen setter inn tiltak om frimerke, fotfølging og/eller skjerming. Samtidig må disse tiltakene sees i lys av Rt. 2012 s. 146 (Kristiansand-dommen). Her er det presisert at det også skal vurderes tiltak mot dem som mobber, krenker eller på annen måte bidrar til at andre ikke har det trygt og godt på skolen, jf. blant annet avsnitt 53, 55, 62 og 64 i dommen. Dette er også forutsatt i forarbeidene. I NOU 2015:2 s. 240 heter det blant annet at «[d]et bør settes inn tiltak ikke bare mot den som har opplevd å bli krenket, men også mot andre elever og klasse.elljøllet eller skole.elljøllet om nødvendig.»

På bakgrunn av dette ønsker vi en nærmere avklaring fra Kunnskapsdepartementet knyttet til lovligheten og grensegangen av slike tiltak.

Vennlig hilsen

Hilde Austad
fung. avdelingsdirektør

Dardan Idrizi
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:
Fylkesmannen i Trøndelag

Postboks 2600

7734 Steinkjer